

ГУРАЛЬСЬКА
Вікторія Валентинівна
viktoria.gyralskaya@mzeid.in

ПРОДІУС
Юлія Іванівна
j.i.prodius@mzeid.in

ІЗОТОВ
Сергій Олександрович
marinaiz793@gmail.com

студентка, Державний університет
"Одеська політехніка"

к.е.н., доцент, Одеський національний
політехнічний університет

к.е.н., доцент, Одеський державний
екологічний університет

УДК 339.56.055

МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

INTERNATIONAL BUSINESS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2021.2\(1\).1](https://doi.org/10.37634/efp.2021.2(1).1)

HURALSKA Viktoriia Valentynivna – student, State University "Odesa Polytechnic"

PRODIUS Yuliia Ivanivna – PhD in Economics, Associate Professor, Odesa National Polytechnic University

IZOTOV Serhii Oleksandrovych – PhD in Economics, Associate Professor, Odesa State Ecological University

У результаті дослідження було визначено особливості розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації, розглянуто основні тенденції розвитку світового господарства за останні десятиліття. Охарактеризовано діяльність і вплив міжнародних економічних організацій на економіку та світовий бізнес. У цій статті проаналізовано функціонування міжнародного бізнесу в умовах пандемії COVID-19, визначено сфери, які зазнали найбільших втрат та сфери бізнесу, які можуть діяти, не дивлячись на обмеження викликані пандемією. Охарактеризовано особливості світового бізнесу та його форм за рівнем інтернаціоналізації.

* * *

Introduction. International business has big differences compared to business based within a certain country. The same principles which are used by national companies to ensure business processes in a particular country cannot be fully applied in international business. With this in mind, the study and analysis of the peculiarities of international business are necessary tasks. Many foreign and domestic scientists studied the process of development of international business in the context of globalization in their works, such as D. Johnson, K. Turner, S. Robock, S. Mocherny, S. Fomishin, EG Panchenko et. al.

The purpose of the paper is to study the peculiarities of the development of international business in the context of globalization.

Results. In recent years, the growth of international business has been impressive. This rapid development was influenced by two main reasons: the strategic goals of companies that contribute to the process of globalization, as well as the changing business environment. The processes of globalization and internationalization contribute to increased competition in international markets and cause certain structural changes in the external environment.

Conclusion. Thus, globalization is a large-scale and multifaceted process that is developing quite rapidly. International business in the context of globalization is influenced by many factors, including: increasing the dependence of economies of different countries, the creation of transnational corporations, strengthening the competitiveness of the state in the world market, as well as the development of international institutions and membership in international organizations.

Ключові слова: міжнародний бізнес, глобалізація, інтернаціоналізація, тенденції розвитку, світове господарство, організація, ринок, торгівля, економіка

Keywords: international business, globalization, internationalization, development trends, world economy, organization, market, trade, economics

ВСТУП

Міжнародний бізнес має великі відмінності порівняно з бізнесом, який базується в межах певної країни. Під час ведення міжнародного бізнесу неможна повністю керуватися тими ж принципами, які використовують національні компанії у забезпеченні бізнес-процесів у конкретній державі. З огляду на це необхідним завданням є вивчення та аналіз особливостей розвитку міжнародного бізнесу.

Історичне й логічне виникнення міжнародного бізнесу відбулося у зв'язку з розвитком і розширенням міжнародного поділу праці, а також у зв'язку з формуванням світового ринку. Міжнародний бізнес – це взаємодія організацій різних форм власності або підрозділів компанії, які знаходяться в різних державах, мета яких отримати прибуток саме за рахунок переважної вигоди міжнародних операцій у сфері ділових

відносин [4]. Як приклад можна привести такі операції, як закупівля сировини й матеріалів в одній країні й перевезення їх на територію іншої країни для подальшого оброблення або збирання; транспортування готової продукції з однієї країни в іншу з метою продажу у системі роздрібної торгівлі; спорудження заводів у зарубіжних країнах з метою отримання доходів на базі використання більш дешевої робочої сили; отримання кредиту в банку однієї країни для фінансування операцій в іншій країні. Сторони, які беруть участь у таких угодах, можуть бути представлені фізичними особами, окремими компаніями, групами компаній та / або державними організаціями [1].

За останні роки ріст міжнародного бізнесу був вражаючим. На такий стрімкий розвиток вплинули дві основні причини: стратегічні цілі компаній, які сприяють процесу глобалізації, а також зміна середовища

бізнесу. Для того щоб краще розуміти особливості та проблеми розвитку світогосподарських процесів і зв'язків, необхідно приділити особливу увагу визначенню та розгляду тенденцій розвитку міжнародного бізнесу.

Процес розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації у своїх працях вивчали такі закордонні та вітчизняні вчені: К. Асвазаппа, Д. Джонсон, С.К. Поулсон, К. Тернер, Б. Тойн, У.Г. Томлінсон, С. Робокк, К. Сіммондс, Д.Г. Лук'яненко, С. Мочерний, С. Фомішин, С.Г. Панченко, О.А. Швиданенко та ін. Заслужують на увагу окремі аспекти розвитку форм здійснення міжнародної підприємницької діяльності транснаціональними корпораціями на глобальній стадії інтернаціоналізації. Тому більш детального дослідження вимагає виявлення сучасних тенденцій розвитку форм міжнародного бізнесу як сукупності ділових операцій і формування взаємозв'язків між економічними агентами на основі обміну продуктивними силами у процесі інтернаціоналізації, враховуючи їх мотиви та інтереси на світових ринках [3].

МЕТА роботи – дослідити особливості розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є матеріали періодичних фахових та профільних видань, наукові праці та ресурси мережі Internet. У проведенні досліджень було використано методи аналізу, системного підходу та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Процеси глобалізації та інтернаціоналізації сприяють посиленню конкуренції на міжнародних ринках та викликають певні структурні зміни у сферах зовнішнього середовища. Найістотнішою зміною, яка характеризує світовий бізнес в умовах сьогодення є створення транснаціональних корпорацій (ТНК). ТНК вважаються головною структурною характеристикою світової економіки.

Визначною тенденцією розвитку світового господарства є інтернаціоналізація підприємницьких відносин і орієнтація співпраці на досить тривалі терміни.

Одним із найважливіших факторів інтеграції України до світового господарства є створення механізму сталого розвитку експорту, що в сучасних умовах залежить від можливостей вітчизняних підприємств виробляти й реалізовувати товари, які відповідають вимогам світового ринку за якістю, ціною та рівнем сервісу. Реалізація цього завдання вимагає проведення комплексних досліджень і визначає масштаби аналізу та розробок для вдосконалення механізму державної підтримки українських підприємств і забезпечення їх конкурентоспроможності на світовому ринку [6].

В якості наступної тенденції слід виділити посилення міжнародної конкуренції. «Управління конкурентоспроможністю підприємства стає все більш важливим в умовах ринкових відносин і на сьогодні є запорукою успішної підприємницької діяльності. У сучасній конкурентній боротьбі за всієї її гостроти та динамізмі виграє той, хто аналізує та змагається за свої конкурентні позиції. Щоб вижити у цій боротьбі, кожне підприємство має поставити перед собою за-

дачу підвищення рівня конкурентоспроможності не лише своєї продукції, а й підприємства та його потенціалу [7]».

Третьою важливою тенденцією розвитку глобального бізнесу постає розвиток міжнародних інститутів, головна ціль яких – підтримувати підприємницькі процеси в усьому світі. «Міжнародна організація – це об'єднання держав, установ, фізичних осіб, що спільно реалізують програму або мету на підставі певних правил та процедур і діяльність яких виходить за межі національних кордонів. Особливістю міжнародних організацій як суб'єктів сучасної глобальної економіки є те, що вони, поряд із державними органами, є її регуляторами. Але на відміну від державних органів, міжнародні організації виконують регулюючі функції на наднаціональному рівні. Як регулятори міжнародні організації мають значний вплив на розвиток і спрямованість світової економіки, оскільки вони залучають в упорядкований процес чимало держав. По суті, майже немає на світі держави, яка не була б членом якоїсь організації; більшість країн залучена до декількох організацій [2]».

Провідне місце серед усіх міжнародних організацій посідає Організація Об'єднаних Націй (ООН). Її діяльність спрямована на формування міжнародних економічних стратегій та регулювання економічного співробітництва між країнами. До складу ООН входять могутні організації, які регулюють економічні відносини на міжнародному рівні, серед них Світовий банк, МВФ та СОТ.

Світова організація торгівлі (СОТ) була створена у 1995 р. Стратегічною метою СОТ є лібералізація світової торгівлі, усунення дискримінаційних перешкод на шляху потоків товарів та послуг, вільний доступ до національних ринків і джерел сировини. Мета СОТ зумовлює її функції: а) нагляд за станом світової торгівлі та надання консультацій з питань управління у галузі міжнародної торгівлі; б) забезпечення механізмів розв'язання міжнародних торговельних спорів; в) розроблення і прийняття світових стандартів торгівлі; г) нагляд за торговельною політикою країн; д) обговорення нагальних проблем міжнародної торгівлі [8].

Міжнародний валютний фонд (МВФ) – це фінансова організація, яка забезпечує підтримку країн-членів у фінансовому плані, діяльність організації спрямована на зміцнення міжнародного співробітництва у сфері валютної політики, забезпечення розвитку міжнародної системи платежів та регулювання ринку іноземної валюти.

Світовий банк і Міжнародний валютний фонд сформували основу сучасної інституціональної валютно-кредитної системи. Всі інші інститути, зокрема регіональні, так чи інакше залежать від них, знаходяться під впливом їх економічної політики. Значною мірою це пояснюється тим, що країни, які входять до регіональних інститутів (наприклад, до Європейського інвестиційного банку), є водночас членами МВФ і Світового банку. Це підкреслює значний потенціал цих міжнародних фінансових організацій та їх принципово важливу роль у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку [5, 8]. У табл. 1 наведено перелік міжнародних організацій та описано їх вплив на міжнародний бізнес.

Таблиця 1

Інститути міжнародного бізнесу

Міжнародна організація	Вплив на розвиток міжнародного бізнесу
Міжнародний валютний фонд — дата створення: 27 грудня 1945 р. — до складу МВФ входять 190 країн.	Здійснює нагляд за розвитком міжнародної економіки та економіки країн-членів. Надає кредити країнам для реформування фінансового сектору та підтримки ринку праці.
Організація Об'єднаних Націй — дата створення: 24 жовтня 1945 р. — до складу ООН входять 193 держави-члена та 2 держави-спостерігача.	Спонукає країни до проведення економічної політики за допомогою резолюцій Генеральної Асамблеї, Виконує функцію наглядача, може оприлюднювати офіційну точку зору на ті чи інші проблеми.
Світова організація торгівлі — дата створення: 1 січня 1995 р. — до складу СОТ входять 164 держави-члена та 24 держави-спостерігача.	Виконує регулюючу функцію. Встановлює конкретні правила міжнародної торгівлі (більше 100 країн погодилися на їх виконання). Застосовує антидемпінгові міри проти тих, хто порушує правила.
Європейський Союз — дата створення: 1 листопада 1993 р. — до складу СОТ входять 28 держав-членів.	Забезпечує об'єднання економічних та політичних ресурсів держав-членів. Активно відстоює торгові та економічні інтереси на світовій арені. Гарантує чесну конкуренцію на внутрішньому ринку.
Європейська асоціація вільної торгівлі — дата створення: 3 травня 1960 р. — до складу ЄАВТ входять Ісландія, Норвегія, Швейцарія й Ліхтенштейн.	Встановлює тісні торговельні відносини з ЄС, розвиток яких призвів до того, що сьогодні ЄАВТ має доступ до ринків держав із населенням близько 850 млн споживачів.
Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) — дата створення: 1 січня 1994 р. — до складу НАФТА входять Канада, Мексика та США.	Створена з метою впровадження справедливої конкуренції на ринку та усунення перешкод у сфері міжнародної торгівлі.
Співдружність Незалежних Держав — дата створення: 8 грудня 1991 р. — до складу СНД входять 9 держав-членів та 1 держава-спостерігач.	Забезпечує співпрацю в економічній та політичній сферах, інтеграцію та розвиток країн у рамках загального економічного простору.
Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ — дата створення: 26 травня 2006 р. — до складу ГУАМ входять Україна, Грузія, Азербайджан та Молдова.	Метою створення було прагнення послабити енергетичну та економічну залежність від Росії. Усі проекти, які реалізує ГУАМ, знаходяться під наглядом європейських структур.
МЕРКОСУР – економічний союз держав у Південній Америці — дата створення: 26 березня 1991 р. — до складу МЕРКОСУР входять 5 країн-членів, 5 асоційованих членів та 1 держава-спостерігач.	Другий митний союз після ЄС та третя зона вільної торгівлі після ЄС та НАФТИ. Економіка МЕРКОСУР займає четверте місце за потужністю у світі. Найбільший партнер для ЄС у Латинській Америці.
Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво — дата створення: листопад 1989 р. — до складу АТЕС входить 21 країна.	Сприяє налагодженню економічної співпраці між державами тихоокеанського регіону, а також слугує розвитку вільної торгівлі.
Економічне співтовариство країн Західної Африки — дата створення: 28 травня 1975 р. — до складу ЕКОВАС входять 15 держав.	Забезпечує розвиток економічної діяльності країн-членів, вирішуючи фінансові питання. Спрямовує діяльність на лібералізацію торгівлі та створення митного союзу.

Не дивлячись на досить активний розквіт міжнародного бізнесу у XXI ст., на початку 2020 р. всі підприємства постали перед труднощами, які досі стримують розвиток і функціонування бізнес-процесів. Головною проблемою росту глобального бізнесу нині є обмеження, котрі були спричиненні пандемією COVID-19. Ця пандемія вкрай негативно вплинула на виробництво, бізнес, туризм і загалом на світову економіку. Стався несподіваний збій на ринку праці, особливо постраждав малий, ресторанний і готельний бізнес. Уряд кожної країни прийняв рішення про повне або часткове закриття підприємницької діяльності, щоб зменшити загрозу поширення й захворювання вірусом COVID-19. Економічна активність була різко знижена через вжиття заходів захисту від вірусу COVID-19, особливо постраждали ті галузі, на товари яких було зменшено попит. Це шокувало економіку, підприємців і бізнес загалом. Деякі види підприємницької діяльності змогли пристосуватися до віддаленої роботи, а

інші, чий прибуток залежить від туризму або від безпосереднього контакту з людьми, зазнали великих збитків.

Попри низку негативних факторів, які спричинила пандемія, вона мала й деякі позитивні наслідки для бізнесу. Зокрема вона дала величезний поштовх розвитку інфокомунікацій у бізнесі. Прискорилися темпи впровадження нових технологій, які, швидше за все, змінять задачі, робочі місця й навички до 2025 р. Традиційні форми продажу активно замінюються веденням електронного бізнесу. Сучасні бізнес-рішення викликають інтерес у представників різних галузей промисловості, що свідчить про необхідність теоретичних і практичних підстав для розвитку бізнесу в мережі Інтернет.

Для подолання проблем, викликаних пандемією COVID-19, підприємствам необхідно адаптуватися до умов сьогодення. Необхідною умовою для підтримки бізнесу є посилення контролю над фінансовою сфе-

рою, розроблення стратегій для забезпечення ліквідності компаній та ефективне управління персоналом. Тільки постійний контроль, аналіз, ефективне управління та швидке реагування на зміни середовища забезпечать стабільність міжнародного бізнесу та відносно легкий вихід із кризи.

ВИСНОВКИ

Отже, глобалізація – це масштабний та багатогранний процес, який розвивається досить швидкими темпами. На міжнародний бізнес в умовах глобалізації впливає багато факторів, серед яких: посилення взаємозалежності економік різних країн одна від одної, створення транснаціональних корпорацій, зміцнення конкурентоспроможності держави на світовому ринку, а також розвиток міжнародних інститутів та членство країн у міжнародних організаціях. У сучасних умовах для повноцінного розвитку країнам необхідно інтегруватися у світову спільноту, оцінювати свої можливості та направляти діяльність на тривалий розвиток господарства як цілісного й конкурентоспроможного організму.

Список використаних джерел

1. Гриффін Р., Пастей М. *Международный бизнес*. / пер. с англ. под ред. А.Г. Медведева. СПб: Питер, 2006. 1088 с.
2. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Кутайня З. *Міжнародні організації*. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 440 с.
3. Кокоріна В.І. Основні тенденції розвитку форм міжнародного бізнесу в умовах глобалізації. *Ефективна економіка*. 2012. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1205>
4. Международное развитие бизнеса. URL: <http://www.iccwbo.ru/blog/2016/mezhdunarodnoe-razvitiye-biznesa/>
5. Мельник В.М., Бичкова Н.В. *Фінансова архітектура національних корпорацій та її вплив на ефективність фінансової діяльності: монографія*. Тернопіль: Астон, 2012. 244 с.
6. Продіус Ю.І., Висоцька С.С., Коростильова О.Р. *Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств в умовах нестабільної економіки*. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2016. Випуск 20. С. 91–94.
7. Продіус Ю.І., Рожок О.О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства в умовах ЗЕД (на прикладі ТОВ «СЕДНА С»). *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2013. № 1 (6). С. 112–116.
8. Ринейська Л.С. Роль міжнародних організацій у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6178>

References

1. Griffin R., Pastey M. *International Business* / translation from English, ed. A.G. Medvedev. Saint Petersburg: Piter, 2006. 1088 p. (In Russian).
2. Kozak Yu.H., Kovalevskiy V.V., Kutainia Z. *International organizations*. Kyiv.: Educational Literature Centre, 2007. 440 p. (In Ukrainian).
3. Kokorina V.I. The main trends in the development of forms of international business in the context of globalization. *Effective Economy*. 2012. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1205> (In Ukrainian).
4. International Business Development. URL: <http://www.iccwbo.ru/blog/2016/mezhdunarodnoe-razvitiye-biznesa/> (In Russian).
5. Melnyk V.M., Bychkova N.V. *Financial architecture of national corporations and its impact on the efficiency of financial activities: monograph*. Ternopil: Aston, 2012. 244 p. (In Ukrainian).
6. Prodius Yu.I., Vysotska S.S., Korostylova O.R. Management of the foreign economic activities of enterprises in an unstable economy. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series "Economic Sciences"*. 2016. Issue 20. pp. 91–94. (In Ukrainian).
7. Prodius Yu.I., Rozhok O.O. Ways to improve the competitiveness of the enterprise's products under the conditions of RED (the example of "SEDNA C" LTD). *Economics: realities of the times. Scientific journal*. 2013. № 1 (6). pp. 112–116. (In Ukrainian).
8. Ryneiska L. S. The role of international organizations in shaping international economic development strategies. *Electronic scientific specialized publication "Efficient Economy"*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6178> (In Ukrainian).